

УДК 657

Шестопалов Дмитро Володимирович

студент

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК БАЗОВІ ЕЛЕМЕНТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

***Анотація.** Сучасний стан розвитку нашої держави регламентує нові умови функціонування підприємств в яких антикризове управління займає провідну позицію. В статті проаналізовано основні особливості функціонування бухгалтерського обліку і звітності в системі функціонування підприємства. Виявлено необхідність проведення детального аналізу фінансової звітності для попередження, виходу із кризи та уникнення в подальшому кризових явищ на підприємстві. Виокремлено сутність та взаємозв'язок обліково-аналітичної інформації відповідно до стадій кризи на підприємстві.*

Серед науковців, що досліджували цю проблему вагомий внесок зробили такі вчені: Зверук Л.А., Коваленко В.В, Кульчій І.О. Головною метою статті є дослідження сутності антикризових в розрізі бухгалтерського обліку для створення ефективного механізму внутрішнього контролю кризових явищ на підприємстві.

***Ключові слова:** антикризове управління, бухгалтерський облік, аудит, обліково-аналітична інформація, звітність.*

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу кризових явищ

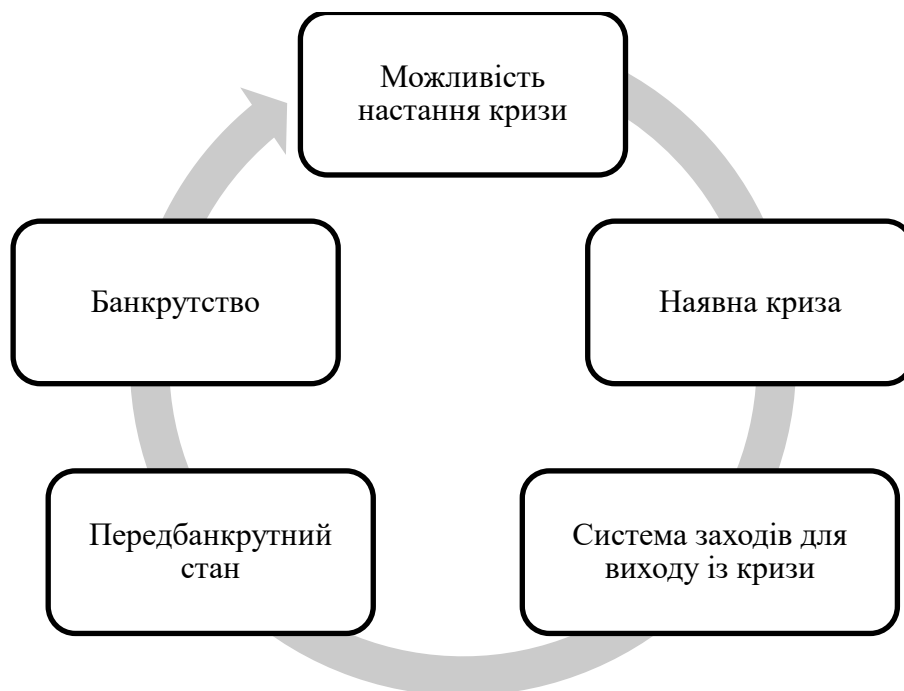
відповідно до структурних елементів в функціонуванні підприємства надається можливість надати визначення категорії кризи, а саме, що це є процесом, що відображає результат дії факторів (внутрішніх або зовнішніх) на внутрішні елементи підприємства, що у свою чергу має негативний вплив та потребує якнайшвидшого реагування.

Актуальним є підхід І.О. Кульчія щодо визначення сутності антикризового управління, а саме, що це є системою управлінських заходів щодо діагностики, попередження, нейтралізації й подолання кризових явищ на підприємстві [4, с. 53].

Натомість, В.В. Коваленко вважає, що антикризове управління можна розглядати як конструктивну реакцію на виявлення у результаті діагностики змін, що загрожують банкрутством або порушенням оптимального функціонування [3, с.149].

Серед основних завдань системи антикризового управління підприємства виокремимо такі: створення та систематизація превентивних заходів для уникнення кризових явищ; визначення методів та інструментів для проведення ефективних антикризових явищ відповідно до існуючих внутрішніх та зовнішніх факторів; створення ефективного механізму впровадження антикризових явищ на підприємстві; нівелювання потенційних передкризових явищ аналогічного типу шляхом створення системи ідентифікації кризи на основі показників бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Сукупність стадій кризових явищ на підприємстві надані на рис. 1.

Під час передкризової ситуації або в кризовий період на підприємстві головним етапом виводу підприємства із проблемної ситуації є ідентифікація загроз та робота із наявним обліково-аналітичним забезпеченням для виходу та попередження кризи.

Рис. 1. Стадії кризових явищ на підприємстві

Джерело: розроблено автором

На стадії можливого настання кризових явищ на підприємстві та оцінці ризиків впливу кризи на фінансово-господарських стан підприємства аналізується первинна документація та реєстри, що відображають дані про динаміку змін ресурсів та змін основних показників, також порівнюються фінансові звіти за два-три роки.

Під час виявлення наявної кризи на підприємстві та нівелювання її результатів на організаційний та фінансових стан суб'єкта господарювання акцентується увага на оперативному аналізі та контролі за рухом готівки та коштів у банку; обсягами продажу товарів, виконаних робіт, наданих послуг; обсягами кредиторської та дебіторської заборгованості; виплатами працівникам; податковою діяльністю; амортизацію та фактичними показниками основних засобів. Також необхідно перевірити та порівняти висновки попередніх аудиторських перевірок із наявними кризовими

явищами та зробити аналіз виконання виробничих, реалізаційних та фінансових планів підприємства.

Для ефективного виходу із кризи формується механізм, що полягає в виведенні підприємства із кризи за допомогою системи заходів внутрішнього відділу на підприємстві, процесам диверсифікації, моніторингу, контролінгу, внутрішньої санації.

В передбанкрутний період аналізується можливості виходу підприємством із кризи, шляхом сукупності дій засновників, власників, акціонерів, кредиторів та інших осіб для запобігання банкрутства шляхом управлінських, організаційних, господарських, фінансових, матеріально-технічних заходів.

В період банкрутства приймається рішення про доцільність реструктуризації, санації або мирової угоди на основі даних динаміки фінансового стану підприємства, структури активів, власного капіталу, дебіторської та кредиторської заборгованості, прибутковості підприємства, структуру фінансових інвестицій за останні 3 роки [1].

Важливість бухгалтерського обліку на всіх етапах антикризового управління важко переоцінити. Основними аспектами на які необхідно зосередити увагу та мобілізувати ресурси це: проведення інвентаризації, проведення переоцінки активів, використання актуальних методів амортизації, контроль розрахунків із контрагентами та виплатами працівникам, створення ефективної системи податкового планування, автоматизація бухгалтерського обліку та аналітичних систем реагування на кризові явища.

Процеси амортизації вказуються в обліковій політиці та обираються підприємством самостійно, використання правильно підбраного методу амортизації дозволить підприємству не тільки уникнути штрафів із боку

держави, а й надасть можливості зменшення податку на прибуток, шляхом збільшення амортизаційних відрахувань в статтях витрат.

Процеси інвентаризації можуть відобразити вичерпну інформацію щодо якісних та кількісних характеристик об'єктів, невикористаних резервів та потенційно можливих проблем чи кризових явищ на досліджуваних ділянках контролю.

За допомогою процесів дооцінки або уцінки можна також регулювати обсяги власного капіталу та амортизаційних відрахувань, що можна використати для зниження показника прибутку до оподаткування.

Контроль за розрахунками із контрагентами шляхом виокремлення груп посиленого контролю за рівнями витрат надасть можливості для оперативної перевірки господарських операцій відповідно до планових та наявних в умовах договору особливостях реалізації, надання послуг або виконанні робіт.

В розрізі оплати праці ефективним вважається створення резервів на виплату відпусток, своєчасної та ефективної системи договорів, що дозволить не тільки збільшити продуктивність та довіру до управлінського персоналу, а й мобілізувати нові фінансові ресурси під час неперіодичного отримання послуг шляхом підписання цивільно-правових договорів із суб'єктами.

Створення антикризового відділу у розрізі колегіальної групи у складі якої обов'язково наявний працівник бухгалтерії, працівник відділу виробництва та працівник відділу продажу для ефективної та швидкої реакції на чинники внутрішнього та зовнішнього середовища щодо ідентифікації кризових явищ, виходу із кризового стану та нівелювання та попередження кризових явищ в посткризовий період.

Висновки дослідження та подальші перспективи розвитку. На основі проведеного аналізу було виокремлено важливість бухгалтерського

обліку та фінансової звітності в системі антикризового управління. Були розглянуті головні ділянки аналізу в розрізі етапів кризи.

Були зазначені можливості використання амортизаційних процесів та процесів дооцінки й уцінки для зниження ймовірності уникнення кризи. Підписання підприємством цивільно-правових договорів із суб'єктами, що нерегулярно надають послуги також надають можливості для уникнення та виходу із кризового стану.

Виявлено важливість існування на підприємствах антикризового відділу із обов'язковою наявністю у його складі бухгалтера, працівника виробничого відділу, працівника з відділу продажу для попередження кризи, виходу та нівелювання впливу результатів кризи на систему функціонування підприємства.

Література

1. Про затвердження Типової форми плану санації боржника у справі про банкрутство, Типової форми мирової угоди у справі про банкрутство та вимог щодо їх розроблення, затверджено Наказом Міністерства юстиції України від 19.06.2013р., №1223/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>
2. Зверук Л. А. Антикризове управління підприємством в умовах інноваційного розвитку / Л. А. Зверук, Н. М. Давиденко // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». - 2017. - № 1(2). - С. 69-75 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2017_1%282%29__16
3. Коваленко В.В., Суганяка М.В., Фучеджи В. І. К Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання: монографія / В.В. Коваленко, М.В.

- Суганяка, В. І. Фучеджи. — Одеса:, 2013. — 381 с.
4. Кульчій І. О., Антикризове управління: навчальний посібник. —
Полтава: ПолтНТУ, 2016. – 120 с.